

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

BS/1/2008

POLACY O SWOIM ZADOWOLENIU Z ŻYCIA, SZCZĘŚCIU I PECHU W LATACH 1988–2007

KOMUNIKAT Z BADAŃ

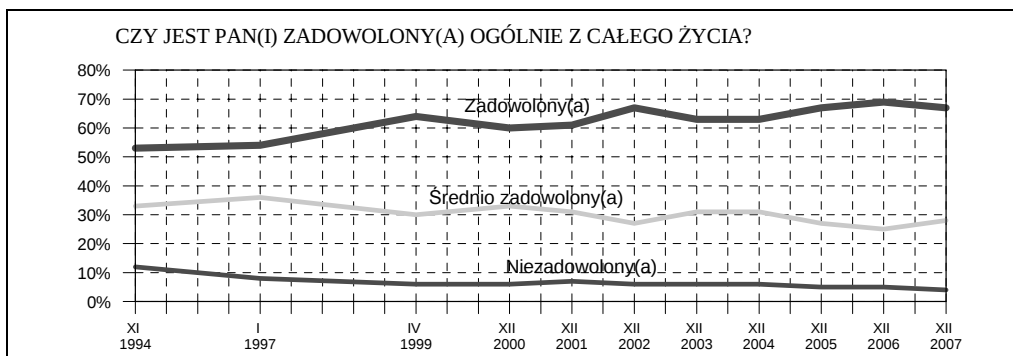
WARSZAWA, STYCZEŃ 2008

PRZEDRUK I ROZPOWSZECZNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

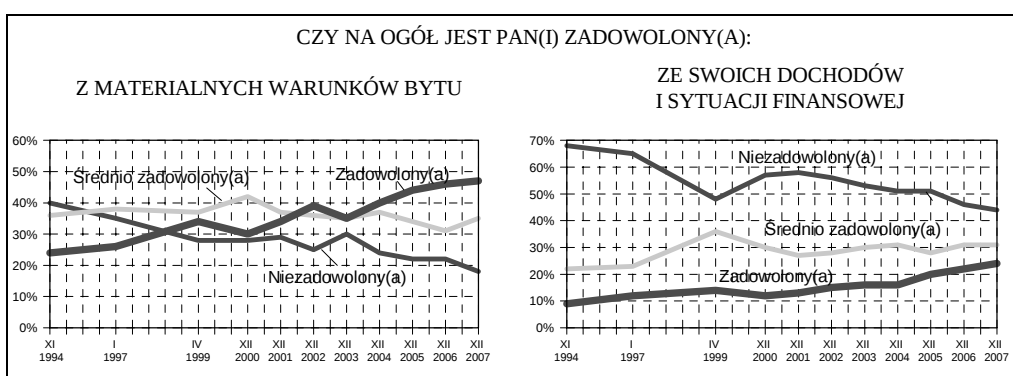

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
12 października 2007 roku

- Z deklaracji respondentów wynika, że w latach 1988–2007 wyraźnie przybyło osób szczęśliwych (z 18% do 36%), ubyło zaś pechowców (z 16% do 11%).
- W latach 1994–2007 wzrósł poziom ogólnej satysfakcji życiowej Polaków.

- W latach 1994–2007 utrzymał się wysoki poziom satysfakcji z potomstwa (zadowolenie deklaruje 95% rodziców) oraz z małżeństwa (odpowiednio: 88% małżonków). W stosunku do roku 1999 wzrosło zadowolenie z miejsca zamieszkania (z 69% do 81%) oraz ze stanu zdrowia (z 49% do 57%). W porównaniu z rokiem 1994 umocniło się zadowolenie z przebiegu pracy zawodowej (wzrost z 51% do 59% wśród mających doświadczenie zawodowe).
- W tym samym czasie znacznie wzrosło zadowolenie Polaków z ekonomicznego wymiaru egzystencji.

- W grudniu 2007 roku zadowolenie ze swoich perspektyw życiowych zadeklarowało 38% badanych, 33% uznało się za średnio zadowolonych, a 18% wyraziło niezadowolenie; 11% miało trudności z udzieleniem odpowiedzi.

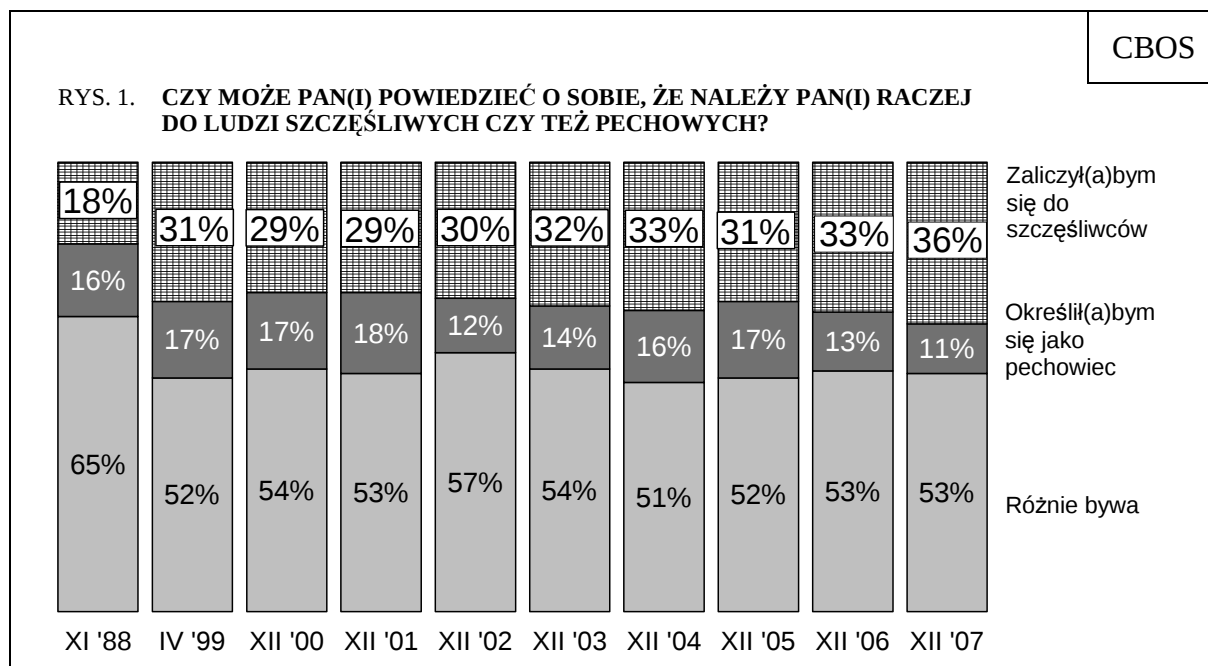
Na podstawie wyników naszych wieloletnich badań można stwierdzić, że stopniowo poprawia się kondycja psychiczna społeczeństwa. Sondaż przeprowadzony w grudniu 2007 roku¹ ukazuje ponadto, że miniony rok był szczególnie korzystny dla samopoczucia Polaków i postrzegania przez nich nastrojów w swoim środowisku społecznym². Nasuwa się pytanie, czy w ubiegłym roku poprawiły się również inne analizowane przez nas wskaźniki kondycji psychicznej Polaków, takie jak poczucie życiowego szczęścia i pecha oraz ogólne zadowolenie z życia i satysfakcja z różnych jego wymiarów.

SZCZĘŚLIWI CZY PECHOWCY?

W 1988 roku, u schyłku PRL, odsetek Polaków uważających się za szczęśliwych był wyjątkowo niski i niemal równoważył się z odsetkiem tych, którzy określali się jako pechowcy. Po dekadzie przemian, w roku 1999, odnotowaliśmy znaczny wzrost odsetka deklaracji pozytywnych i ich liczebną przewagę nad negatywnymi – utrzymała się ona przez kolejne lata, a ostatnio się umocniła. W grudniu 2007 roku badani zaliczający się do osób szczęśliwych (36%) ponad trzykrotnie przeważali nad tymi, którzy uważają się za pechowców (11%). Nadal jednak największa grupa ankietowanych (choć znacznie mniejsza niż w roku 1988) przyznała, że ich samoocena w tym wymiarze była zmienna.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (211) zrealizowano w dniach 1–4 grudnia 2007 roku na liczącej 870 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Zob. komunikat CBOS „Samopoczucie Polaków i postrzeganie nastrojów środowiska społecznego w latach 1988–2007” (oprac. B. Wciórka).

Wyniki z grudnia 2007 roku są nieco lepsze niż uzyskane rok wcześniej (3-punktowy wzrost odsetka osób uznających się za szczęśliwe, 2-punktowy spadek pechowców) i wpisują się w trend świadczący o stopniowym umacnianiu się pozytywnych autoidentyfikacji Polaków.

Odczucia szczęścia i pecha są wyraźnie zróżnicowane społecznie (zob. tabele aneksowe). Pozytywnym samookreśleniom sprzyja przede wszystkim wysoka pozycja społeczno-ekonomiczna badanych oraz młodszy wiek (poniżej 45 lat). Za szczęściarzy uważa się większość ankietowanych mających wyższe wykształcenie (69%), przedstawicieli kadry kierowniczej i inteligencji (62%), a także ponad połowa pracowników umysłowych niższego szczebla, osób najlepiej sytuowanych, o dochodach powyżej 1200 zł na osobę w rodzinie, żyjących w dobrych warunkach materialnych oraz co drugi pracownik spółek prywatno-państwowych. Do grupy tej zalicza się również co drugi uczeń lub student, niemal połowa ogółu młodzieży w wieku od 25 do 34 lat oraz mieszkańców wielkich miast.

Natomiast im niższe wykształcenie i dochody *per capita* w rodzinie oraz gorsze warunki materialne gospodarstwa domowego, tym mniej respondentów uznających się za szczęściarzy, a tym więcej na ogół tych, którzy określają się jako pechowcy. Poczuciu życiowego pecha sprzyja też średni i starszy wiek (powyżej 45 lat). Najczęściej jednak towarzyszy ono ludziom znajdującym się w trudnym położeniu życiowym – żyjącym w złych warunkach materialnych (22%), bezrobotnym (22%), rencistom (20%) oraz osobom dotkniętym traumą rodzinną, tzn. śmiercią współmałżonka, rozwodem lub separacją (24%).

Tabela 1

Jaki jest aktualnie Pana(i) stan cywilny?	Czy może Pan(i) powiedzieć o sobie, że należy Pan(i) raczej do ludzi szczęśliwych czy też pechowych?		
	Zaliczył(a)bym się do szczęśliwców	Określił(a)bym się jako pechowiec	Różnie bywa
	w procentach		
Kawaler / panna	39	6	55
Żonaty / mężatka	38	11	51
Wdowiec/wdowa, rozwiedziony(a), w separacji	22	24	54

ZADOWOLENI CZY MALKONTENCI?

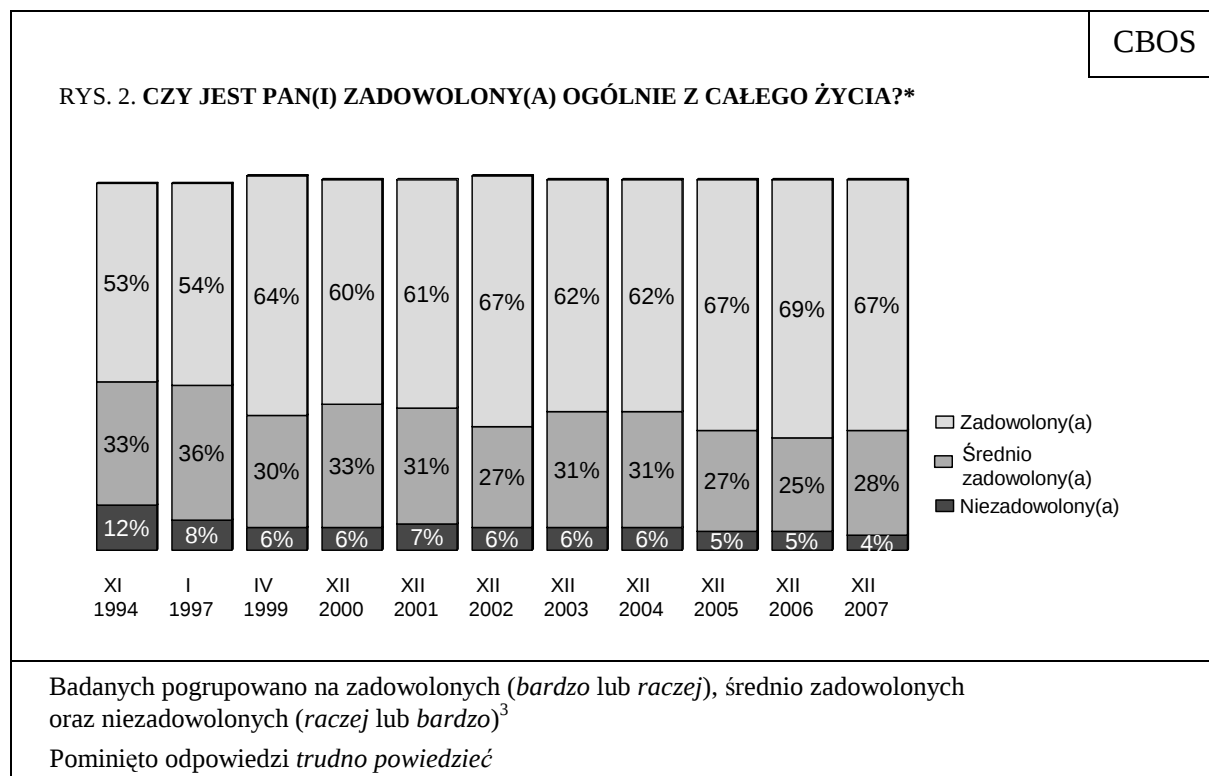
W ciągu ostatnich trzynastu lat znacznie wzrósł poziom satysfakcji życiowej Polaków. W 1994 roku niewiele ponad połowa badanych deklarowała zadowolenie ze swojego dotychczasowego życia, jedna trzecia czuła się średnio zadowolona, a niemal co ósmy był niezadowolony. W roku 1999 odnotowaliśmy wyraźne symptomy poprawy i od tego czasu liczba Polaków deklarujących satysfakcję z życia utrzymuje się na stosunkowo wysokim poziomie.

W grudniu 2007 roku poziom satysfakcji życiowej Polaków był nieco niższy niż rok wcześniej – zmalał odsetek osób bardzo zadowolonych (o 3 punkty, a w stosunku do roku 2005 – o 6 punktów), wzrósł zaś (o 3 punkty) tych, którzy określają swoje zadowolenie jako średnie. Pełną satysfakcję z życia zadeklarowała ponad jedna ósma badanych (13%). Więcej niż połowa (54%) była bardziej powściągliwa w ocenie, zaliczając się do raczej zadowolonych, a ponad jedna czwarta (28%) określiła poziom swojej życiowej satysfakcji jako średni. Czterech na stu ankietowanych (4%) było niezadowolonych ze swojego życia, jednak tylko co setna osoba (1%) wyrażała całkowite niezadowolenie.

Tabela 2

Czy jest Pan(i) zadowolony(a) ogólnie z całego życia?	Wskazania respondentów według terminów badań										
	'94	'97	'99	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07
	w procentach										
Bardzo zadowolony(a)	11	11	17	9	10	11	14	13	19	16	13
Raczej zadowolony(a)	42	43	47	51	51	56	48	49	48	53	54
Średnio zadowolony(a)	33	36	30	33	31	27	31	31	27	25	28
Raczej niezadowolony(a)	9	7	4	6	6	5	5	5	4	5	3
Bardzo niezadowolony(a)	2	2	1	1	1	1	1	1	1	0	1
Trudno powiedzieć	2	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1

Z perspektywy ostatnich trzynastu lat widać jednak, że znacznie przybyło osób zadowolonych (o 14 punktów, do 67%), ubyło zaś średnio zadowolonych (o 5 punktów, do 25%) i niezadowolonych (o 8 punktów, do 4%).

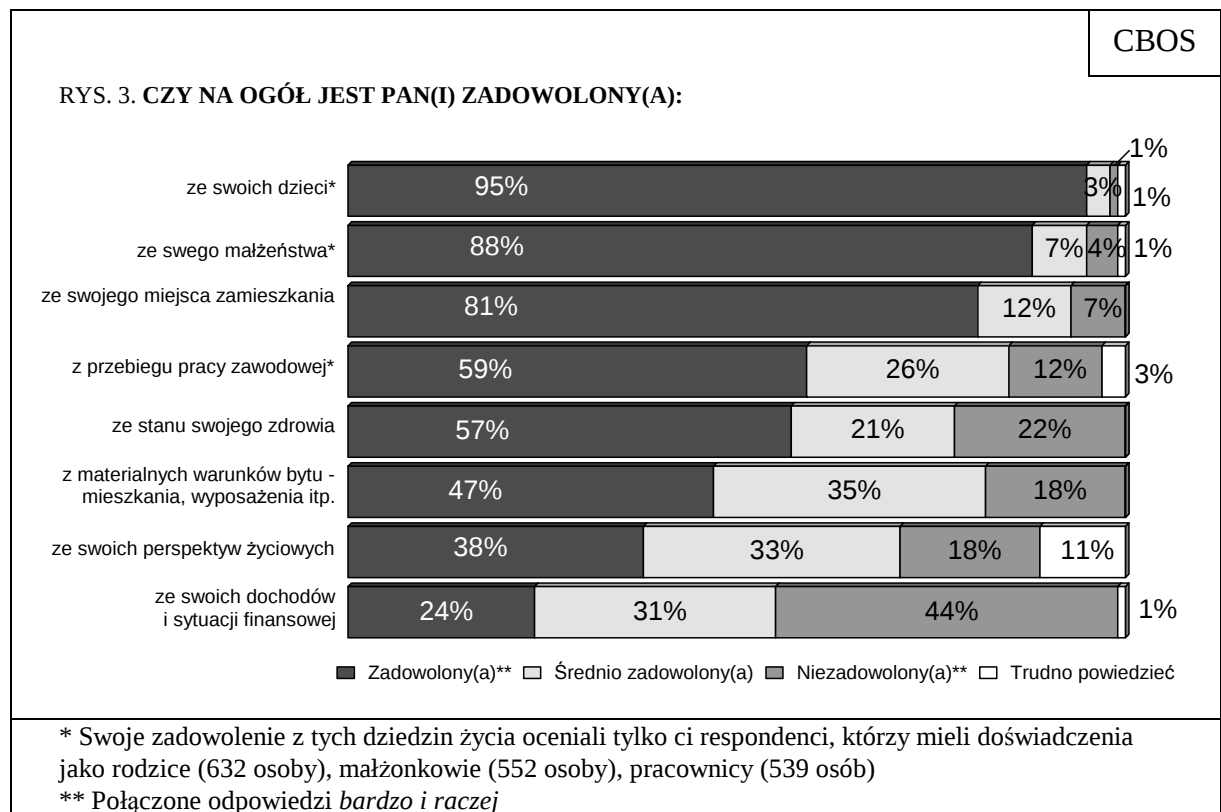
Pytanie o ogólne zadowolenie z życia, wymagające od respondentów refleksji nad dotychczasową egzystencją i jej oceny, poprzedzone było ośmioma pytaniami szczegółowymi, które dotyczyły stopnia zadowolenia z różnych aspektów życia prywatnego, z pominięciem spraw publicznych. Odpowiedzi ankietowanych świadczą o tym, że poszczególne sfery życia osobistego i rodzinnego w bardzo różnym stopniu dostarczają Polakom satysfakcji.

³ O takim pogrupowaniu zdecydowała analiza korelacji wskazująca, że badani deklarujący średnie zadowolenie są pod tym względem najbardziej podobni do tych, którzy oceniają, że są raczej niezadowoleni.

Tabela 3

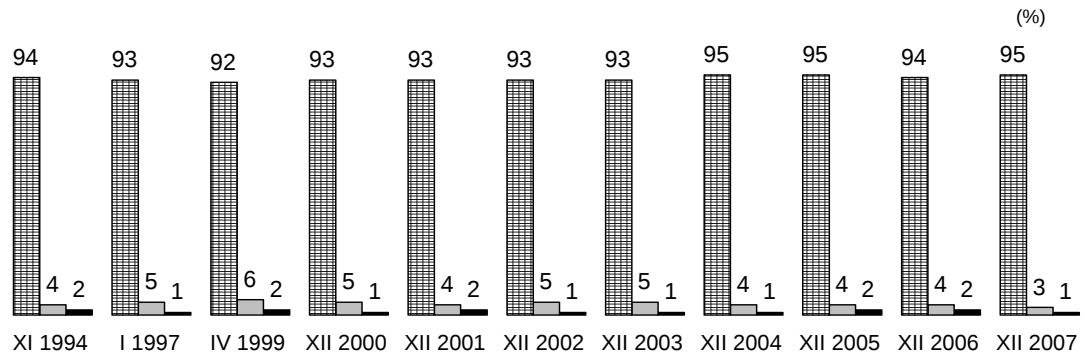
Czy na ogół jest Pan(i) zadowolony(a):	Bardzo zadowolony(a)	Raczej zadowolony(a)	Średnio zadowolony(a)	Raczej niezadowolony(a)	Bardzo niezadowolony(a)	Trudno powiedzieć
	w procentach					
– ze swoich dzieci*	69	26	3	1	0	1
– ze swego małżeństwa*	55	33	7	2	2	1
– ze swojego miejsca zamieszkania	27	54	12	6	1	0
– z przebiegu pracy zawodowej*	16	43	26	10	2	3
– ze stanu swojego zdrowia	19	38	21	15	7	0
– z materialnych warunków bytu – mieszkania, wyposażenia itp.	5	42	35	13	5	0
– ze swoich perspektyw życiowych	7	31	33	14	4	11
– ze swoich dochodów i sytuacji finansowej	2	22	31	26	18	1

* Swoje zadowolenie z tych dziedzin życia oceniali tylko ci respondenci, którzy mieli doświadczenia jako rodzice (632 osoby), małżonkowie (552 osoby), pracownicy (539 osób)

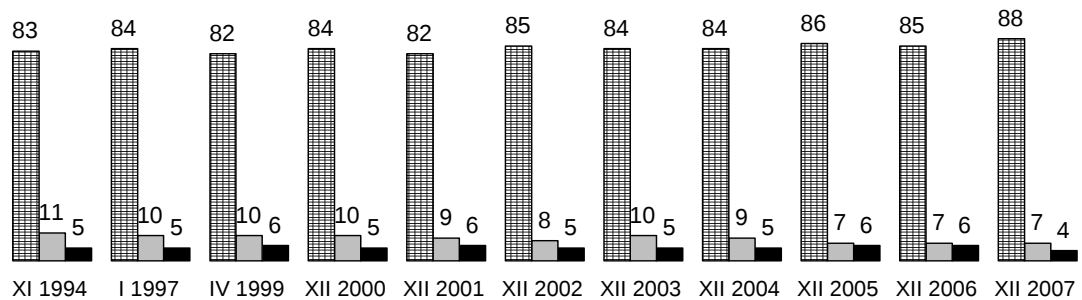

RYS. 4. CZY NA OGÓŁ JEST PAN(I) ZADOWOLONY(A):

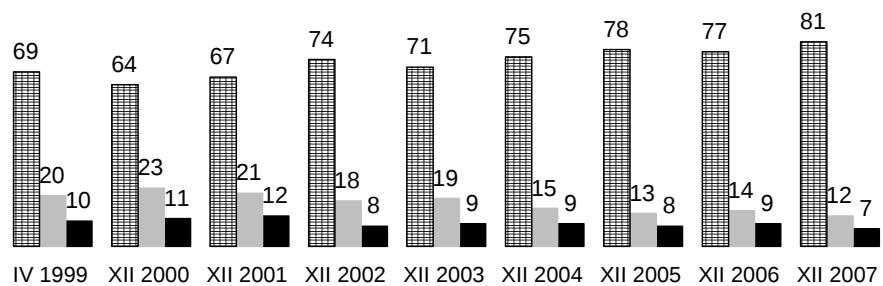
ZE SWOICH DZIECI

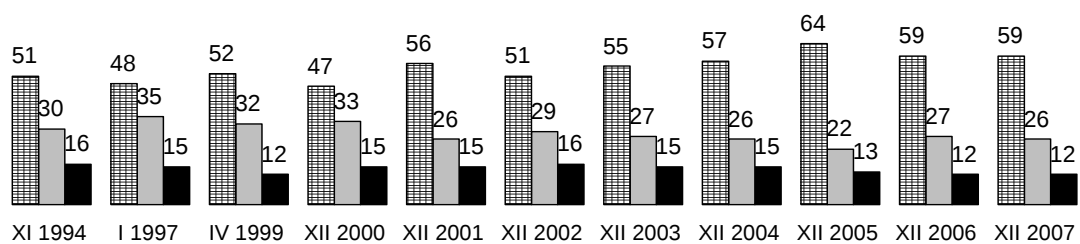
ZE SWEGO MAŁŻEŃSTWA

ZE SWOJEGO MIEJSCA ZAMIESZKANIA

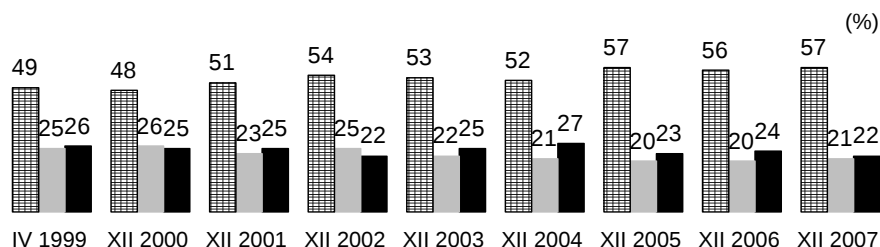
Z PRZEBIEGU PRACY ZAWODOWEJ

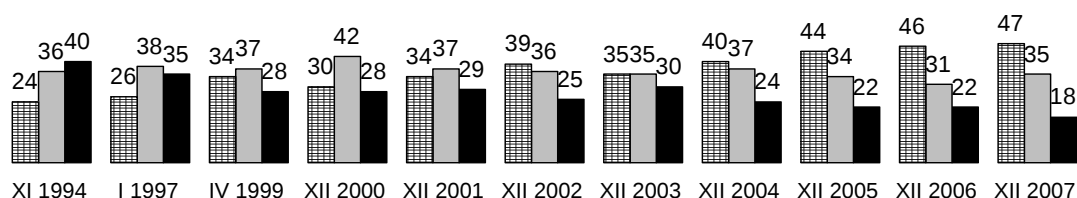
Zadowolony(a)
 Średnio zadowolony(a)
 Niezadowolony(a)

RYS. 4 (CD.). CZY NA OGÓŁ JEST PAN(I) ZADOWOLONY(A):

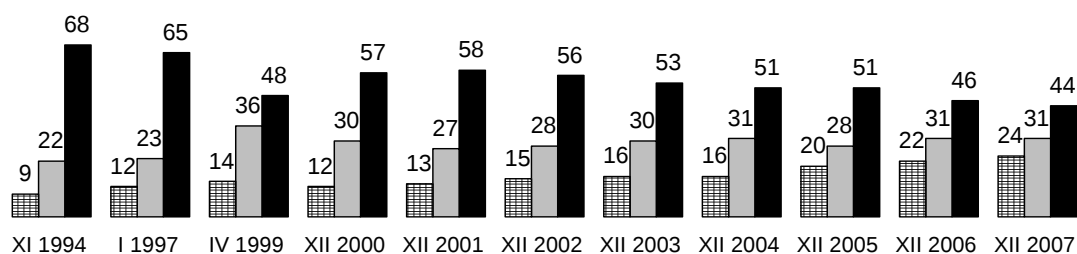
ZE STANU SWOJEGO ZDROWIA

Z MATERIALNYCH WARUNKÓW BYTU

ZE SWOICH DOCHODÓW I SYTUACJI FINANSOWEJ

Zadowolony(a)
 Średnio zadowolony(a)
 Niezadowolony(a)

Pominięto odpowiedzi trudno powiedzieć

Niezmiennie najbardziej satysfakcjonujące jest dla Polaków życie rodzinne. W roku 2007, podobnie jak w latach wcześniejszych, niemal wszyscy rodzice deklarowali zadowolenie **ze swoich dzieci** (w tym większość mówiła o całkowitej satysfakcji). Zdecydowana większość **małżonków** wyraziła też zadowolenie ze swojego związku (w tym ponad połowa czuje się w tej dziedzinie całkowicie usatysfakcjonowana). Zadowoleniu w tej dziedzinie sprzyjają dobre warunki materialne oraz prawicowe poglądy polityczne (zob. tabele aneksowe).

Od roku 2000 obserwujemy stopniowy, choć przebiegający z wahaniami, wzrost liczby osób deklarujących zadowolenie **ze swojego miejsca zamieszkania**. W grudniu 2007 roku wyrażała je zdecydowana większość badanych (81%, o 4 punkty więcej niż rok wcześniej i o 12 punktów więcej niż w roku 1999). Poziom satysfakcji w tej dziedzinie wiąże się z warunkami materialnymi oraz sytuacją finansową gospodarstw domowych respondentów (im lepsze, tym większe zadowolenie), a także z prawicowymi poglądami politycznymi.

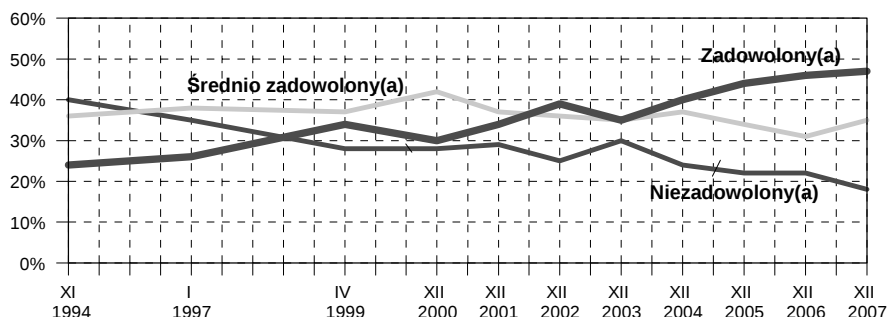
Zadowolenie **z przebiegu pracy zawodowej** ulega wahanom – poprawiło się w 2005 roku, później nieco osłabło. Pod koniec 2007 roku, podobnie jak rok wcześniej, satysfakcję ze swojego życia zawodowego deklarowała większość ankietowanych mających tego rodzaju doświadczenie (59%, o 8 punktów więcej niż w 1994 roku). Zadowoleniu sprzyjają: wyższe wykształcenie, wysoka pozycja zawodowa i ekonomiczna oraz lewicowe poglądy polityczne. Najrzadziej deklarują je respondenci żyjący w złych warunkach materialnych, najgorzej wykształceni oraz mieszkańcy wsi.

Od roku 1999 powoli i z wahaniami przybywa Polaków zadowolonych **ze stanu swojego zdrowia**. W grudniu 2007 roku, podobnie jak w dwóch poprzednich latach, stanowili oni ponad połowę badanych (57%, o 8 punktów więcej niż w roku 1999). Niezadowolenie ze swojej kondycji zdrowotnej wyraziła ostatnio ponad jedna piąta ankietowanych (22%, o 4 punkty mniej niż w roku 1999). Na poziom satysfakcji wpływa przede wszystkim wiek, ale także pozycja społeczna i ekonomiczna. Jest on tym niższy, im starsi są respondenci, gorzej wykształceni i mają gorsze warunki życia. Zrozumiałe, że niezadowolenie w tym względzie najczęściej wyrażają badani, których cechuje trwała utrata zdrowia (renciści), oraz emeryci, w tym szczególnie ludzie w wieku 65 lat i starsi.

Niezmiennie najmniej satysfakcji dostarcza Polakom ekonomiczny wymiar egzystencji, jednak i w tej dziedzinie w ostatnich trzynastu latach widoczna jest wyraźna poprawa.

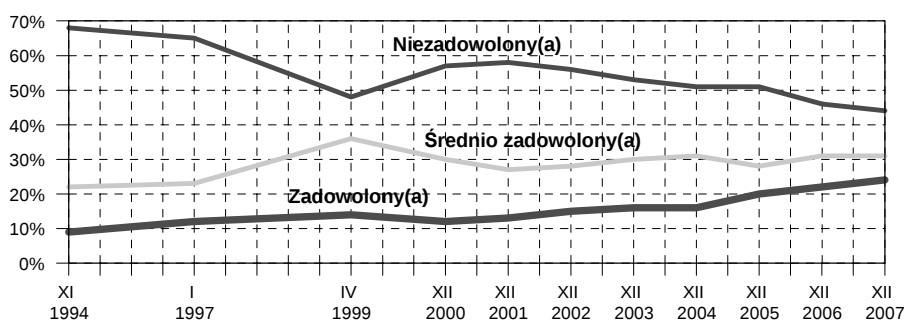
W grudniu 2007 roku poziom satysfakcji Polaków z **materialnych warunków bytu** (mieszkania, wyposażenia itp.) był najwyższy z dotychczasowych. Zadowolenie deklarowała prawie połowa ankietowanych (47%, czyli o 23 punkty więcej niż przed trzynastoma laty), a niezadowolenie – mniej niż jedna piąta (18%, czyli o 22 punkty mniej niż w roku 1994).

RYS. 5. CZY NA OGÓŁ JEST PAN(I) ZADOWOLONY(A) Z MATERIALNYCH WARUNKÓW BYTU?

Znacznie mniej korzystnie kształtuje się poziom satysfakcji Polaków **ze swoich dochodów i sytuacji finansowej**. Trzeba jednak podkreślić, że w minionym roku wskaźnik satysfakcji z tej dziedziny życia był najwyższy w całym omawianym okresie. Podobnie jak rok wcześniej, zadowolenie deklarowała niemal jedna czwarta badanych (24%, czyli o 15 punktów więcej niż przed trzynastoma laty), a ponad dwie piąte (44%, czyli o 24 punkty mniej niż w roku 1994) wyrażało niezadowolenie.

RYS. 6. CZY NA OGÓŁ JEST PAN(I) ZADOWOLONY(A) ZE SWOICH DOCHODÓW I SYTUACJI FINANSOWEJ?

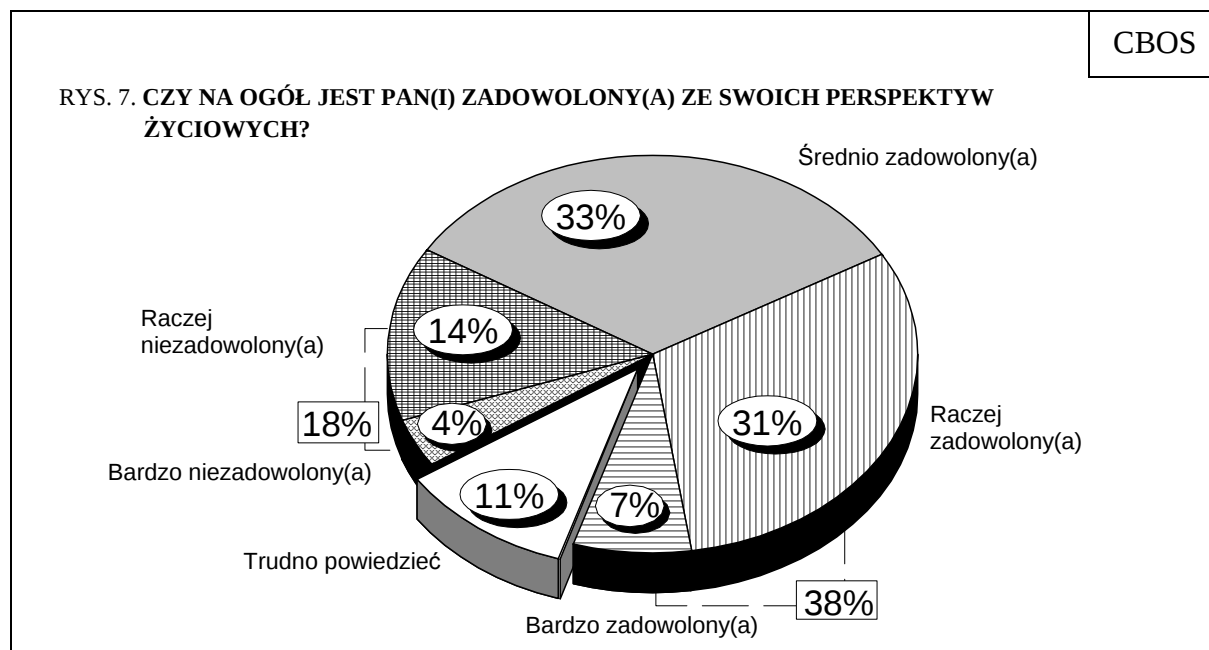

Poziom satysfakcji z ekonomicznego wymiaru egzystencji jest silnie zróżnicowany społecznie. Zależy przede wszystkim od położenia społecznego badanych, tzn. od wysokości ich dochodów na osobę w rodzinie, warunków materialnych gospodarstwa domowego, poziomu wykształcenia, a także (nieco mniej regularnie) od pozycji zawodowej. Najbardziej zadowoleni z sytuacji finansowej i bytowej są respondenci żyjący w dobrych warunkach materialnych, najlepiej sytuowani (o dochodach powyżej 1200 zł na osobę w rodzinie), przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, badani z wyższym wykształceniem,

uczniowie i studenci, ludzie młodzi (w wieku od 18 do 34 lat). Do grona zadowolonych należą też badani deklarujący lewicowe poglądy polityczne.

Natomiast niezadowolenie z ekonomicznego wymiaru egzystencji najczęściej wyrażają respondenci żyjący w złych warunkach materialnych, najgorzej sytuowani, renciści i bezrobotni⁴, a spośród pracujących – rolnicy, a także mający wykształcenie podstawowe lub zasadnicze zawodowe. Również badani w średnim i starszym wieku (powyżej 44 lat) zaliczają się do najbardziej niezadowolonych ze swojej sytuacji finansowej (lecz nie wyróżniają się specjalnie pod względem zadowolenia z materialnych warunków bytu).

W grudniu 2007 roku respondenci dodatkowo odpowiadali na pytanie o zadowolenie ze **swoich perspektyw życiowych**. Okazało się, że poziom satysfakcji w tej dziedzinie jest stosunkowo niski – zbliżony do poziomu satysfakcji z ekonomicznego wymiaru egzystencji. Pełne zadowolenie wyraziło zaledwie siedmiu na stu badanych (7%), prawie jedna trzecia (31%) uznała się za raczej zadowolonych i niemal tyle samo osób (33%) określiło poziom satysfakcji jako średni. Niezadowolenie ze swoich perspektyw życiowych wyraził niespełna co piąty respondent (18%), w tym jednak tylko 4% uznało się za całkowicie niezadowolonych. Warto dodać, że co dziewiąta osoba (11%) nie potrafiła określić poziomu satysfakcji w tym wymiarze (tak wysokiego odsetka odpowiedzi *trudno powiedzieć* nie odnotowaliśmy w żadnej innej dziedzinie).

⁴ Wśród rencistów i bezrobotnych odpowiednio 43% i 46% deklaruje, że są bardzo niezadowoleni ze swojej sytuacji finansowej.

Opinie o własnych perspektywach życiowych są wyraźnie zróżnicowane społecznie (zob. tabele aneksowe). Zrozumiałe, że starszy wiek sprzyja niezadowoleniu i wątpliwościom, jak odpowiedzieć na pytanie dotyczące dalszej przyszłości. Im młodsi są badani, tym częściej wyrażają zadowolenie ze swych perspektyw życiowych. Opinie w tej sprawie (podobnie jak dotyczące życiowego szczęścia i pecha) są także bardzo silnie związane z położeniem społeczno-ekonomicznym respondentów. Im wyższe wykształcenie, pozycja zawodowa i dochody *per capita* w rodzinie oraz im lepsze warunki materialne gospodarstwa domowego, tym więcej osób deklaruje optymizm. Najbardziej wyróżniają się pod tym względem przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, badani mający wyższe wykształcenie, młodzież w wieku od 18 do 24 lat, uczniowie i studenci, osoby żyjące w dobrych warunkach materialnych (w każdej z tych grup znaczna większość wyraża satysfakcję ze swoich perspektyw). Do najbardziej zadowolonych ze swoich perspektyw życiowych zaliczają się także kawalerowie i panny (co wiąże się z wiekiem), ludzie najlepiej sytuowani, mieszkańcy wielkich miast (co najmniej połowa z nich to optymiści). Zadowolenie w tym względzie częściej deklarują mężczyźni niż kobiety.

Najniższy poziom satysfakcji z własnych perspektyw życiowych odnotowujemy w środowiskach osób znajdujących się w trudnym położeniu społecznym – przede wszystkim wśród ludzi żyjących w złych warunkach materialnych oraz rencistów, badanych dotkniętych traumą rodzinną (śmiercią współmałżonka lub rozwodem, separacją), wśród emerytów, badanych w wieku powyżej 65 lat, w grupie ludzi najgorzej sytuowanych (o dochodach poniżej 300 zł na osobę w rodzinie) i najgorzej wykształconych, również w środowisku rolników. Do najczęściej deklaruujących niezadowolenie należą także bezrobotni.

Tabela 4

Jaki jest aktualnie Pana(i) stan cywilny?	Czy jest Pan(i) zadowolony(a) ze swoich perspektyw życiowych?			
	Zadowolony(a)	Średnio zadowolony(a)	Niezadowolony(a)	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Kawaler / panna	54	26	12	8
Żonaty / mężatka	37	36	17	10
Wdowiec/wdowa, rozwódziona(a), w separacji	20	31	30	19

CO DECYDUJE O POZIOMIE SATYSFAKCJI ŻYCIOWEJ POLAKÓW?

Wszystkie omówione subiektywne wymiary zadowolenia są ze sobą silnie powiązane (o czym świadczą wysokie współczynniki korelacji). Aby więc ocenić wpływ każdego z nich na ogólne zadowolenie z życia, należy niejako wyłączyć oddziaływanie pozostałych. Pozwala na to analiza regresji ukazująca tzw. wpływ netto każdego z wymiarów. Wynika z niej, że w latach 1999–2006 o poziomie satysfakcji życiowej Polaków decydowały przede wszystkim trzy czynniki: zadowolenie ze stanu zdrowia (jego wpływ był w ostatnich siedmiu latach najbardziej stabilny) oraz zadowolenie z małżeństwa i miejsca zamieszkania (siła ich wpływu na ogólną satysfakcję życiową ulegała pewnym wahaniom). Natomiast w roku 2007 wyjątkowo silnie zaznaczył się także wpływ zadowolenia z dochodów i sytuacji finansowej – po raz pierwszy miał on dla poziomu ogólnej satysfakcji życiowej większe znaczenie niż zadowolenie z miejsca zamieszkania.

Tabela 5

Zadowolenie z różnych aspektów życia	Poziom ogólnego zadowolenia z życia Współczynniki regresji Beta* według terminów badań								
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Ze stanu zdrowia	0,25 (0,42)	0,21 (0,39)	0,22 (0,35)	0,26 (0,36)	0,22 (0,41)	0,24 (0,42)	0,25 (0,39)	0,21 (0,41)	0,21 (0,39)
Z małżeństwa	0,21 (0,37)	0,20 (0,39)	0,22 (0,39)	0,18 (0,36)	0,27 (0,42)	0,15 (0,34)	0,14 (0,30)	0,25 (0,43)	0,20 (0,36)
Z dochodów i sytuacji finansowej	0,09 (0,29)	0,14 (0,31)	0,12 (0,33)	0,12 (0,33)	0,13 (0,37)	0,14 (0,37)	0,10 (0,29)	0,12 (0,39)	0,19 (0,40)
Z miejsca zamieszkania	0,27 (0,42)	0,22 (0,40)	0,15 (0,33)	0,21 (0,37)	0,24 (0,43)	0,16 (0,35)	0,25 (0,40)	0,22 (0,40)	0,13 (0,31)
Z przebiegu pracy zawodowej	0,16 (0,34)	0,11 (0,35)	0,19 (0,39)	0,13 (0,32)	0,16 (0,38)	0,23 (0,44)	0,18 (0,33)	0,14 (0,36)	0,13 (0,39)
Z materialnych warunków życia	0,09 (0,33)	0,11 (0,35)	0,08 (0,33)	0,07 (0,31)	0,06 (0,36)	0,08 (0,38)	0,05 (0,32)	0,11 (0, 41)	0,11 (0,35)
Z dzieci	0,07 (0,31)	0,07 (0,29)	0,07 (0,25)	0,13 (0,29)	0,01 (0,28)	0,07 (0,26)	0,10 (0,27)	0,07 (0,29)	0,08 (0,30)
Wielkość wariancji wyjaśnionej przez subiektywne czynniki (R^2)	0,42	0,39	0,36	0,37	0,43	0,40	0,37	0,44	0,37
* W nawiasach podano współczynniki korelacji r Pearsona. Wyłuszczone tylko istotne statystycznie (co najmniej na poziomie $p \leq 0,05$) współczynniki regresji Beta									

Obraz ten ulega wyraźnej zmianie, gdy do analizy regresji włączamy wymiar uwzględniony po raz pierwszy w roku 2007 – zadowolenie z perspektyw życiowych. Okazuje się, że **wśród czynników subiektywnych właśnie zadowolenie z perspektyw życiowych decyduje o poziomie satysfakcji życiowej Polaków**. Znacznie mniejszy wpływ ma na nią zadowolenie z małżeństwa, ze stanu zdrowia oraz z dochodów i sytuacji finansowej. Natomiast żaden z czterech pozostałych czynników subiektywnych (zadowolenie z miejsca

zamieszkania, przebiegu pracy zawodowej, materialnych warunków życia lub potomstwa) sam nie oddziałuje na poziom satysfakcji życiowej Polaków.

Należy jednak pamiętać, że opisujemy tutaj „wpływ netto” każdego z wymiarów zadowolenia, uzyskany po wyłączeniu oddziaływania pozostałych jego wymiarów. Gdy nie eliminuje się tego oddziaływania, związki satysfakcji życiowej z zadowoleniem z poszczególnych wymiarów życia okazują się silne (na co wskazują wysokie wartości współczynników korelacji).

Tabela 6

Zadowolenie z różnych aspektów życia	Poziom ogólnego zadowolenia z życia		
	współczynniki korelacji r Pearsona*	współczynniki regresji Beta* liczone: bez perspektyw życiowych	z perspektywami życiowymi
Ze swoich perspektyw na przyszłość	0,57	nie analizowano	0,33
Z małżeństwa	0,36	0,20	0,17
Ze stanu zdrowia	0,39	0,21	0,13
Z dochodów i sytuacji finansowej	0,40	0,19	0,11
Z miejsca zamieszkania	0,31	0,13	0,08
Z przebiegu pracy zawodowej	0,39	0,13	0,07
Z materialnych warunków życia	0,35	0,11	0,08
Z dzieci	0,30	0,08	0,09
Wielkość wariancji wyjaśnionej przez subiektywne czynniki (R^2)		0,37	0,44
* Wyłuszczone tylko istotne statystycznie (co najmniej na poziomie $p \leq 0,05$) współczynniki regresji Beta			

Z przeprowadzonej analizy wynika ponadto, że wszystkie wymiary zadowolenia uwzględnione w naszych badaniach mają stosunkowo wysoką wartość eksplanacyjną, wyjaśniają bowiem około 40% zmienności ogólnej satysfakcji życiowej Polaków (44%, gdy bierzemy pod uwagę zadowolenie z perspektyw życiowych, a 37% bez tego wymiaru). Znacznie mniejszą moc wyjaśniania (jedynie 14% zmienności) mają czynniki obiektywne, czyli uwzględnione w analizie cechy społeczno-demograficzne ankietowanych.

Analiza regresji, umożliwiającą wyeliminowanie wpływu skorelowanych ze sobą czynników obiektywnych i ukazanie „wpływu netto” każdego z nich, pozwala zauważyć, że w ostatnich dziewięciu latach o ogólnym zadowoleniu z życia decydowały przede wszystkim dwa czynniki – wiek badanych oraz ich stan cywilny; znacznie mniejszy wpływ na poziom satysfakcji życiowej miało samo wykształcenie⁵. Natomiast w 2007 roku znaczący okazał się

⁵ Oznacza to, że zadowoleniu z życia sprzyja głównie młody wiek i stan małżeński, rośnie ono także wraz z wykształceniem. Zob. też opis analizy procentowej.

wpływ czynnika ekonomicznego (czyli wysokości dochodów *per capita* w rodzinie), który zaznaczał się w latach 1999–2003, a później był nieistotny statystycznie. Oznacza to, że sytuacja finansowa ludzi (podobnie jak zadowolenie z niej) zalicza się obecnie do najważniejszych wyznaczników satysfakcji życiowej Polaków. Żaden z trzech pozostałych czynników obiektywnych (częstość praktyk religijnych, wielkość miejsca zamieszkania i płeć) sam nie oddziałuje na poziom satysfakcji życiowej Polaków.

Tabela 7

Cechy społeczno-demograficzne wyznaczające sytuację życiową badanych	Poziom ogólnego zadowolenia z życia Współczynniki regresji Beta* według terminów badań								
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Wiek	-0,21 (-0,16)	-0,23 (-0,17)	-0,15 (-0,13)	-0,28 (-0,18)	-0,32 (-0,14)	-0,26 (-0,18)	-0,26 (-0,21)	-0,22 (-0,15)	-0,27 (-0,24)
Dochody na osobę w rodzinie	0,10 (0,11)	0,09 (0,11)	0,05 (0,09)	0,18 (0,17)	0,14 (0,12)	0,04 (0,04)	0,08 (0,07)	0,07 (0,09)	0,20 (0,22)
Stan cywilny (w związku małżeńskim <i>versus</i> w stanie wolnym)	0,14 (0,07)	0,17 (0,10)	0,21 (0,15)	0,20 (0,10)	0,23 (0,14)	0,24 (0,15)	0,12 (0,04)	0,26 (0,18)	0,16 (0,07)
Wykształcenie	0,14 (0,19)	0,09 (0,15)	0,17 (0,21)	0,08 (0,18)	0,11 (0,19)	0,12 (0,17)	0,09 (0,16)	0,10 (0,18)	0,13 (0,26)
Wiek (do kwadratu)	-0,14 (0,02)	-0,18 (0,02)	-0,10 (0,06)	-0,17 (0,01)	-0,17 (0,06)	-0,19 (0,08)	-0,13 (0,01)	-0,15 (0,03)	-0,11 (0,04)
Częstość praktyk religijnych	0,08 (0,09)	0,07 (0,01)	0,08 (0,03)	0,07 (0,04)	0,07 (0,05)	0,07 (0,02)	0,07 (0,02)	0,11 (0,09)	0,07 (0,06)
Wielkość miejsca zamieszkania	0,04 (0,02)	0,04 (0,06)	0,02 (0,09)	0,02 (0,05)	0,06 (0,01)	0,01 (0,04)	0,03 (0,01)	0,05 (0,06)	0,02 (0,09)
Płeć	0,02 (0,03)	0,07 (0,09)	0,06 (0,08)	0,06 (0,08)	0,01 (0,02)	0,07 (0,08)	0,03 (0,05)	0,04 (0,02)	0,01 (0,02)
Wielkość wariancji wyjaśnionej przez obiektywne czynniki	0,08	0,08	0,09	0,11	0,13	0,10	0,07	0,10	0,14
* W nawiasach podano współczynniki korelacji r Pearsona. Wyłuszczone tylko istotne statystycznie (co najmniej na poziomie $p \leq 0,05$) współczynniki regresji Beta									

Analiza procentowa, ukazująca związki między cechami społeczno-demograficznymi a ogólną satysfakcją z życia (bez eliminowania wpływu cech skorelowanych ze sobą), w zasadzie potwierdza ogólne wnioski płynące z analizy regresji (zob. tabele aneksowe).

Zwraca uwagę fakt, że we wszystkich grupach społeczno-demograficznych większość badanych deklaruje zadowolenie ze swojego dotychczasowego życia, lecz poziom satysfakcji jest wyraźnie zróżnicowany w zależności od wieku i położenia społecznego, które wyznaczane jest przez poziom materialnych warunków życia, dochodów przypadających na jedną osobę w rodzinie, wykształcenia respondentów oraz – mniej regularnie – przez ich pozycję zawodową i wielkość miejsca zamieszkania.

Do najmniej zadowolonych z życia należą osoby żyjące w złych warunkach materialnych (44% zadowolonych i 12% niezadowolonych), renciści (odpowiednio: 46% i 8%), badani mający podstawowe wykształcenie (50% i 8%), dotknięci traumą rodzinną – śmiercią współmałżonka, rozwodem lub separacją (51% i 8%), bezrobotni (54% i 8%), najgorzej sytuowani, o dochodach poniżej 300 zł na osobę w rodzinie (odpowiednio 51% i 7%), w wieku powyżej 65 lat (52% i 7%).

Tabela 8

Jaki jest aktualnie Pana(i) stan cywilny?	Czy jest Pan(i) zadowolony(a) ogólnie z całego życia?			
	Zadowolony(a)	Średnio zadowolony(a)	Niezadowolony(a)	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Kawaler / panna	73	23	4	0
Żonaty / mężatka	68	27	3	2
Wdowiec/wdowa, rozwódziona(a), w separacji	51	40	8	1

Natomiast im młodszy są respondenci, żyją w lepszych warunkach materialnych i finansowych, są lepiej wykształceni i zajmują wyższą pozycję zawodową, tym na ogół częściej deklarują zadowolenie z życia.

Do najbardziej zadowolonych należą ludzie żyjący w dobrych warunkach materialnych (89% zadowolonych i 0 niezadowolonych), osiągający dochody powyżej 1200 zł *per capita* (odpowiednio: 87% i 2%), mający wyższe wykształcenie (88% i 2%), kadra kierownicza i inteligencja (86% i 2%), pracownicy umysłowi niższego szczebla (81% i 1%), pracownicy spółek państwowo-prywatnych (81% i 2%), ludzie w wieku od 18 do 24 lat (84% i 3%), uczniowie i studenci (80% i 2%) oraz badani deklarujący lewicowe poglądy polityczne (80% i 2%).

W latach 1988–2007 umocniła się pozytywna samoocena Polaków. Szczególnie korzystny pod tym względem okazał się ubiegły rok, w którym było ponad trzykrotnie więcej osób uważających się za szczęśliwe, niż tych, które uznają się za pechowców (w 1988 roku obie grupy były niemal równoliczne).

W latach 1994–2007 wzrósł też poziom ogólnej satysfakcji życiowej – znacznie przybyło osób, które deklarują zadowolenie z dotychczasowego życia (stanowią oni obecnie wyraźną większość społeczeństwa), zmalały natomiast odsetki średnio zadowolonych i niezadowolonych. Jednak w grudniu ubiegłego roku poziom satysfakcji życiowej był nieco niższy niż rok wcześniej. Tak więc odnotowanej w 2007 roku poprawie samopoczucia i samooceny na skali szczęścia i pecha nie towarzyszyły pozytywne zmiany poziomu ogólnej satysfakcji życiowej.

Natomiast rok 2007 okazał się niewątpliwie najlepszy w ostatnich trzynastu latach ze względu na poziom zadowolenia z różnych wymiarów życia prywatnego rodaków. Podstawowym źródłem satysfakcji nadal jest dla Polaków życie rodzinne: utrzymuje się niemal powszechne zadowolenie rodziców z potomstwa, a zdecydowana większość małżonków niezmiennie deklaruje satysfakcję ze swojego związku. Rośnie zadowolenie ludzi z miejsca zamieszkania, szczególnie duże było ono w ubiegłym roku (wyraziła je zdecydowana większość badanych). Wśród osób mających doświadczenie zawodowe ciągle znacznie więcej niż połowa wyraża satysfakcję z przebiegu swojej pracy. Na niezmiennym od trzech lat poziomie – wyższym, niż notowaliśmy wcześniej, a obejmującym znacznie ponad połowę badanych – pozostaje też zadowolenie ze stanu swojego zdrowia. Przede wszystkim jednak w latach 1994–2007 znacząco poprawiły się wskaźniki zadowolenia Polaków z ekonomicznego wymiaru życia – z materialnych warunków bytu oraz z dochodów i sytuacji finansowej, chociaż nadal ta sfera życia jest najrzadziej źródłem satysfakcji w Polsce. Zwraca uwagę fakt, że na stosunkowo niskim poziomie kształtuje się też zadowolenie rodaków z własnych perspektyw życiowych (po raz pierwszy badane w roku 2007), a – jak wynika z naszych sondaży – jest ono czynnikiem najsilniej kształtującym poziom ogólnej satysfakcji życiowej Polaków (ma znacznie większy wpływ na nią niż zadowolenie z małżeństwa, sytuacji finansowej oraz ze stanu zdrowia).

Generalnie, na podstawie naszych wieloletnich badań można uznać, że w latach 1988–2007 zaszły pozytywne zmiany w omawianych wskaźnikach kondycji psychicznej społeczeństwa. Z tym jednak, że w ubiegłym roku niewątpliwie najbardziej widoczna była poprawa samopoczucia Polaków, co można wiązać ze zmianami na scenie politycznej jesienią

ubiegłego roku⁶, natomiast samoocena oraz zadowolenie z życia okazały się bardziej stabilne, mniej związane z wydarzeniami politycznymi.

Warto podkreślić, że kondycja psychiczna Polaków jest wyraźnie zróżnicowana społecznie. Dobre samopoczucie, poczucie szczęścia, zadowolenie z życia i swoich perspektyw są związane z korzystnym położeniem społeczno-ekonomicznym i młodym wiekiem. Natomiast złe samopoczucie, brak satysfakcji życiowej i niezadowolenie ze swoich perspektyw oraz poczucie życiowego pecha są uzasadnione obiektywnie trudnym położeniem życiowym – niską pozycją ekonomiczną i społeczną, bezrobociem, traumą rodzinną, trwale złym stanem zdrowia oraz starszym wiekiem. Wyniki naszych badań nie dają więc podstaw do tego, żeby uważać Polaków za ludzi bezpodstawnie i nadmiernie narzekających na swój los.

Opracowała

Bogna WCIÓRKA

⁶ Zob. komunikaty CBOS: „Optymistyczne nastroje społeczne po wyborach parlamentarnych”, listopad 2007; „Bardzo dobre nastroje społeczne pod koniec roku”, grudzień 2007 (oprac. J. Szczepańska).

A N E K S

Tabela 1. Czy może Pan(i) powiedzieć o sobie, że należy Pan(i) raczej do ludzi szczęśliwych czy też pechowych? 1 - Zaliczył(a)bym się do szczęśliwców;
2 - Określił(a)bym się jako pechowiec

(%)

	1	2	Różnie bywa	Liczba osób
Ogółem	36	11	53	869
Płeć				
Mężczyźni	37	10	54	414
Kobiety	36	13	51	455
Wiek				
18-24 lat	42	6	52	129
25-34	49	3	48	164
35-44	42	12	46	141
45-54	26	16	58	164
55-64	32	17	51	131
65 lat i więcej	25	15	60	141
Miejsce zamieszkania				
Wieś	27	13	60	323
Miasto do 20 tys.	41	11	47	118
20-100 tys.	39	12	49	172
101-500 tys.	39	8	53	135
501 tys.i więcej mieszk.	47	10	43	121
Wykształcenie				
Podstawowe	20	18	62	229
Zasadnicze zawodowe	29	12	58	222
Średnie	40	9	51	294
Wyższe	69	3	28	123
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	62	4	34	62
Prac.umysł.niż.szczebła	58	4	38	106
Pracownicy fiz.- umysł.	25	7	69	75
Robotnicy wykwalifikowani	36	9	55	82
Robotnicy niewykwalifik.	18	9	72	36
Rolnicy	24	14	61	41
Pracujący na własny rach.	40	7	53	24
Bierni zawodowo				
Renciści	17	20	63	79
Emeryci	29	16	54	193
Uczniowie i studenci	50	8	42	66
Bezrobotni	26	22	52	57
Gospodynie domowe i inni	46	9	45	47
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	42	9	49	118
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	50	2	48	89
sekt. pryw. poza rolnict.	39	6	55	176
prywatnym gosp. rolnym	21	17	62	41
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	28	15	56	56
301-500	26	12	62	111
501-900	32	12	55	169
901-1200	37	13	50	118
Powyżej 1200 zł	59	8	33	91
Ocena własnych war. mater.				
Złe	18	22	59	195
Średnie	29	11	60	364
Dobre	56	4	39	310
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	27	17	56	44
Raz w tygodniu	35	11	54	423
1-2 razy w miesiącu	44	9	48	152
Kilka razy w roku	35	13	52	172
W ogóle nie uczestniczy	37	13	50	77
Poglądy polityczne				
Lewica	45	7	48	118
Centrum	32	11	57	254
Prawica	45	10	45	284
Trudno powiedzieć	24	17	59	212

Tabela 2. Czy na ogół jest Pan(i) zadowolony(a) **ogólnie, z całego życia?**
1 - Zadowolony(a); 2 - Średnio zadowolony(a); 3 - Niezadowolony(a)

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	67	28	4	1	870
Płeć					
Mężczyźni	68	27	5	1	414
Kobiety	66	29	4	2	456
Wiek					
18-24 lat	84	13	3	0	129
25-34	76	18	2	5	164
35-44	72	24	3	1	141
45-54	60	34	4	1	164
55-64	57	38	5	0	131
65 lat i więcej	52	41	7	0	141
Miejsce zamieszkania					
Wieś	60	32	5	3	324
Miasto do 20 tys.	68	26	5	0	118
20-100 tys.	71	26	3	1	172
101-500 tys.	69	28	3	0	135
501 tys. i więcej mieszk.	74	22	4	0	121
Wykształcenie					
Podstawowe	50	41	8	2	230
Zasadnicze zawodowe	67	27	4	2	223
Średnie	70	26	3	1	294
Wyższe	88	9	2	1	123
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	86	12	2	0	62
Prac. umysł. niż. szczebla	81	16	1	2	106
Pracownicy fiz.- umysł.	64	26	5	5	75
Robotnicy wykwalifikowani	77	21	2	0	82
Robotnicy niewykwalifik.	73	27	0	0	36
Rolnicy	64	30	6	0	41
Pracujący na własny rach.	65	27	0	8	24
Bierni zawodowo					
Renciści	46	46	8	0	79
Emeryci	56	38	5	0	194
Uczniowie i studenci	80	18	2	0	66
Bezrobotni	54	36	8	1	57
Gospodynie domowe i inni	71	20	5	4	47
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	74	25	1	0	118
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	81	16	2	2	89
sekt. pryw. poza rolnict.	75	19	3	3	176
prywatnym gosp. rolnym	65	28	6	0	42
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	51	42	7	0	56
301-500	55	36	5	5	111
501-900	64	29	6	1	170
901-1200	68	28	3	2	118
Powyżej 1200 zł	87	11	2	0	91
Ocena własnych war. mater.					
Złe	44	43	12	1	195
Średnie	60	34	3	2	365
Dobre	89	11	0	0	310
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	72	23	4	1	44
Raz w tygodniu	65	29	4	2	424
1-2 razy w miesiącu	78	19	2	0	152
Kilka razy w roku	59	34	5	2	172
W ogóle nie uczestniczy	65	27	8	0	77
Poglądy polityczne					
Lewica	80	17	2	1	119
Centrum	67	29	3	0	254
Prawica	71	24	3	1	284
Trudno powiedzieć	53	38	6	3	212

Tabela 3. Czy na ogół jest Pan(i) zadowolony(a) **ze swoich dzieci?**
1 - Zadowolony(a); 2 - Średnio zadowolony(a); 3 - Niezadowolony(a)

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	95	3	2	1	632
Płeć					
Mężczyźni	93	3	2	1	285
Kobiety	96	3	1	0	347
Wiek					
18-24 lat	100	0	0	0	10
25-34	97	0	1	2	103
35-44	94	3	2	1	118
45-54	94	3	2	0	147
55-64	92	5	2	1	127
65 lat i więcej	96	3	1	0	126
Miejsce zamieszkania					
Wieś	92	4	2	2	233
Miasto do 20 tys.	97	3	0	0	85
20-100 tys.	94	2	4	0	124
101-500 tys.	96	3	0	1	98
501 tys. i więcej mieszk.	97	1	2	0	92
Wykształcenie					
Podstawowe	95	3	2	0	166
Zasadnicze zawodowe	94	3	1	2	182
Średnie	96	3	1	0	201
Wyższe	91	2	5	2	83
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	92	0	8	0	41
Prac. umysł. niż. szczebla	97	1	0	2	71
Pracownicy fiz.- umysł.	92	6	2	0	57
Robotnicy wykwalifikowani	96	0	2	2	61
Robotnicy niewykwalifik.	83	17	0	0	21
Rolnicy	95	2	0	2	32
Pracujący na własny rach.	95	0	5	0	20
Bierni zawodowo					
Renciści	94	3	1	2	68
Emeryci	95	3	2	0	180
Uczniowie i studenci	100	0	0	0	3
Bezrobotni	98	2	0	0	41
Gospodynie domowe i inni	97	3	0	0	38
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	90	6	4	0	88
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	93	0	2	5	58
sekt. pryw. poza rolnict.	96	2	2	0	119
prywatnym gosp. rolnym	95	2	0	2	32
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	95	5	0	0	45
301-500	94	4	1	1	92
501-900	95	4	2	0	135
901-1200	98	1	1	0	94
Powyżej 1200 zł	96	2	2	0	65
Ocena własnych war. mater.					
Złe	95	3	1	1	155
Średnie	92	4	3	1	274
Dobre	98	1	1	0	203
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	81	11	5	3	31
Raz w tygodniu	96	3	1	0	323
1-2 razy w miesiącu	97	2	2	0	109
Kilka razy w roku	93	2	2	3	115
W ogóle nie uczestniczy	93	5	2	0	55
Poglądy polityczne					
Lewica	91	4	3	2	86
Centrum	96	2	2	1	182
Prawica	96	4	1	0	214
Trudno powiedzieć	94	3	2	1	149

Tabela 4. Czy na ogół jest Pan(i) zadowolony(a) **ze swego małżeństwa?**
1 - Zadowolony(a); 2 - Średnio zadowolony(a); 3 - Niezadowolony(a)

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	88	7	4	1	552
Płeć					
Mężczyźni	89	5	4	2	276
Kobiety	86	9	4	1	276
Wiek					
18-24 lat	83	17	0	0	8
25-34	91	4	4	1	113
35-44	90	7	2	1	114
45-54	86	7	6	1	139
55-64	84	11	3	2	97
65 lat i więcej	85	7	7	1	81
Miejsce zamieszkania					
Wieś	86	9	3	3	204
Miasto do 20 tys.	85	11	4	0	76
20-100 tys.	87	7	6	1	104
101-500 tys.	92	4	2	1	84
501 tys.i więcej mieszk.	89	3	8	0	85
Wykształcenie					
Podstawowe	90	6	4	1	120
Zasadnicze zawodowe	89	6	3	2	166
Średnie	84	9	6	1	173
Wyższe	88	8	3	2	92
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier.,inteligencja	88	12	0	0	47
Prac.umysł.niż.szczegła	87	4	5	4	76
Pracownicy fiz.- umysł.	79	9	12	0	55
Robotnicy wykwalifikowani	92	5	0	2	63
Robotnicy niewykwalifik.	89	11	0	0	18
Rolnicy	88	5	5	2	31
Pracujący na własny rach.	100	0	0	0	18
Bierni zawodowo					
Renciści	86	7	3	4	53
Emeryci	86	9	5	0	121
Uczniowie i studenci	45	55	0	0	2
Bezrobotni	94	0	6	0	35
Gospodynie domowe i inni	86	9	5	0	35
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	82	12	5	1	93
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	87	5	2	6	61
sekt. pryw. poza rolnict.	92	4	4	0	115
prywatnym gosp. rolnym	88	5	5	2	32
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	88	10	0	2	38
301-500	85	12	1	1	78
501-900	88	8	4	0	119
901-1200	89	3	8	0	81
Powyżej 1200 zł	90	6	3	0	57
Ocena własnych war. mater.					
Złe	84	5	8	2	117
Średnie	83	11	5	2	241
Dobre	95	4	1	0	194
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	84	8	0	8	24
Raz w tygodniu	87	9	4	1	291
1-2 razy w miesiącu	89	6	4	1	102
Kilka razy w roku	89	5	3	3	94
W ogóle nie uczestniczy	87	3	9	0	42
Poglądy polityczne					
Lewica	83	8	6	3	77
Centrum	89	6	4	1	172
Prawica	93	6	1	0	193
Trudno powiedzieć	79	11	7	3	110

Tabela 5. Czy na ogół jest Pan(i) zadowolony(a) **ze swojego miejsca zamieszkania**?
1 - Zadowolony(a); 2 - Średnio zadowolony(a); 3 - Niezadowolony(a)

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	81	12	7	0	870
Płeć					
Mężczyźni	80	13	6	0	414
Kobiety	81	11	8	0	456
Wiek					
18-24 lat	87	8	6	0	129
25-34	83	9	9	0	164
35-44	71	18	10	1	141
45-54	80	13	6	1	164
55-64	82	12	6	0	131
65 lat i więcej	83	12	5	1	141
Miejsce zamieszkania					
Wieś	82	11	6	1	324
Miasto do 20 tys.	80	13	8	0	118
20-100 tys.	80	12	8	0	172
101-500 tys.	79	12	8	1	135
501 tys. i więcej mieszk.	83	12	5	0	121
Wykształcenie					
Podstawowe	79	13	7	1	230
Zasadnicze zawodowe	82	10	8	0	223
Średnie	80	13	7	0	294
Wyższe	84	12	4	0	123
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	85	11	4	0	62
Prac. umysł. niż. szczebla	84	8	7	1	106
Pracownicy fiz.- umysł.	79	9	11	0	75
Robotnicy wykwalifikowani	85	9	6	0	82
Robotnicy niewykwalifik.	74	17	10	0	36
Rolnicy	78	14	6	3	41
Pracujący na własny rach.	69	18	13	0	24
Bierni zawodowo					
Renciści	81	10	9	0	79
Emeryci	80	13	6	1	194
Uczniowie i studenci	83	12	5	0	66
Bezrobotni	76	22	2	0	57
Gospodynie domowe i inni	79	10	11	0	47
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	78	11	9	1	118
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	86	5	9	0	89
sekt. pryw. poza rolnict.	83	12	4	0	176
prywatnym gosp. rolnym	79	13	6	3	42
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	65	23	12	0	56
301-500	80	10	10	0	111
501-900	78	15	7	1	170
901-1200	90	9	1	0	118
Powyżej 1200 zł	87	10	4	0	91
Ocena własnych war. mater.					
Złe	69	14	16	1	195
Średnie	81	15	4	0	365
Dobre	88	7	4	0	310
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	86	9	5	0	44
Raz w tygodniu	83	11	5	0	424
1-2 razy w miesiącu	82	11	6	1	152
Kilka razy w roku	75	15	11	0	172
W ogóle nie uczestniczy	75	13	11	0	77
Poglądy polityczne					
Lewica	77	14	10	0	119
Centrum	79	13	7	0	254
Prawica	87	8	5	0	284
Trudno powiedzieć	77	15	8	0	212

Tabela 6. Czy na ogół jest Pan(i) zadowolony(a) z przebiegu pracy zawodowej?
1 - Zadowolony(a); 2 - Średnio zadowolony(a); 3 - Niezadowolony(a)

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	59	26	12	3	539
Płeć					
Mężczyźni	62	24	11	3	288
Kobiety	57	28	13	2	251
Wiek					
18-24 lat	56	25	9	10	58
25-34	59	29	9	3	135
35-44	58	24	17	1	111
45-54	58	27	14	1	119
55-64	66	21	11	2	67
65 lat i więcej	63	26	10	1	49
Miejsce zamieszkania					
Wieś	48	35	13	4	187
Miasto do 20 tys.	62	27	9	2	75
20-100 tys.	58	26	14	2	109
101-500 tys.	67	15	12	7	80
501 tys.i więcej mieszk.	78	15	8	0	88
Wykształcenie					
Podstawowe	43	30	23	5	99
Zasadnicze zawodowe	56	27	13	3	140
Średnie	57	33	9	2	190
Wyższe	83	9	6	2	110
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier.,inteligencja	80	12	7	2	60
Prac.umysł.niż.szczebla	68	24	7	2	104
Pracownicy fiz.- umysł.	48	39	9	4	68
Robotnicy wykwalifikowani	60	34	4	2	81
Robotnicy niewykwalifik.	55	21	18	6	34
Rolnicy	30	29	27	15	29
Pracujący na własny rach.	83	5	7	5	23
Bierni zawodowo					
Renciści	47	31	21	2	30
Emeryci	70	19	10	1	69
Uczniowie i studenci	41	46	13	0	10
Bezrobotni	14	26	60	0	18
Gospodynie domowe i inni	32	47	21	0	12
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	66	26	7	1	118
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	72	21	2	6	85
sekt. pryw. poza rolnict.	58	29	10	2	174
prywatnym gosp. rolnym	32	30	26	12	29
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	52	17	25	6	22
301-500	49	34	15	2	66
501-900	56	27	14	3	102
901-1200	72	22	7	0	78
Powyżej 1200 zł	80	16	4	0	70
Ocena własnych war. mater.					
Złe	39	28	31	2	99
Średnie	54	31	11	4	224
Dobre	74	20	4	2	216
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	83	15	2	0	26
Raz w tygodniu	55	31	12	1	261
1-2 razy w miesiącu	70	17	10	3	96
Kilka razy w roku	53	23	16	8	113
W ogóle nie uczestniczy	65	24	11	0	43
Poglądy polityczne					
Lewica	77	15	6	2	80
Centrum	57	26	15	3	175
Prawica	66	23	10	2	168
Trudno powiedzieć	42	38	14	5	116

Tabela 7. Czy na ogół jest Pan(i) zadowolony(a) **ze stanu swojego zdrowia**?
1 - Zadowolony(a); 2 - Średnio zadowolony(a); 3 - Niezadowolony(a)

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	57	21	22	0	870
Płeć					
Mężczyźni	59	20	20	0	414
Kobiety	54	22	23	0	456
Wiek					
18-24 lat	91	7	1	0	129
25-34	78	16	6	0	164
35-44	65	24	11	0	141
45-54	48	27	24	0	164
55-64	34	29	36	0	131
65 lat i więcej	23	24	53	0	141
Miejsce zamieszkania					
Wieś	54	21	25	0	324
Miasto do 20 tys.	55	21	24	0	118
20-100 tys.	64	19	16	1	172
101-500 tys.	53	25	22	0	135
501 tys.i więcej mieszk.	59	22	19	0	121
Wykształcenie					
Podstawowe	44	17	39	0	230
Zasadnicze zawodowe	53	24	23	0	223
Średnie	62	24	13	0	294
Wyższe	73	18	9	0	123
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	76	16	8	0	62
Prac.umysł.niż.szczegła	73	18	8	1	106
Pracownicy fiz.- umysł.	70	21	9	0	75
Robotnicy wykwalifikowani	72	20	8	0	82
Robotnicy niewykwalifik.	70	25	4	0	36
Rolnicy	51	24	25	0	41
Pracujący na własny rach.	59	33	8	0	24
Bierni zawodowo					
Renciści	26	13	61	0	79
Emeryci	26	30	43	0	194
Uczniowie i studenci	93	6	1	0	66
Bezrobotni	63	22	15	0	57
Gospodynie domowe i inni	59	25	16	0	47
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	68	22	9	1	118
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	75	18	7	0	89
sekt. pryw. poza rolnict.	74	18	8	0	176
prywatnym gosp. rolnym	47	25	28	0	42
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	55	25	17	2	56
301-500	55	18	27	0	111
501-900	42	24	34	0	170
901-1200	60	21	19	0	118
Powyżej 1200 zł	56	25	18	0	91
Ocena własnych war. mater.					
Złe	41	21	38	1	195
Średnie	53	24	23	0	365
Dobre	71	18	11	0	310
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	61	14	25	0	44
Raz w tygodniu	56	23	21	0	424
1-2 razy w miesiącu	62	20	18	0	152
Kilka razy w roku	53	22	24	0	172
W ogóle nie uczestniczy	55	15	30	0	77
Poglądy polityczne					
Lewica	64	14	21	1	119
Centrum	58	23	19	0	254
Prawica	58	22	20	0	284
Trudno powiedzieć	50	23	27	0	212

Tabela 8. Czy na ogół jest Pan(i) zadowolony(a) **z materialnych warunków bytu - mieszkania, wyposażenia itp.**? 1 - Zadowolony(a); 2 - Średnio zadowolony(a); 3 - Niezadowolony(a)

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	47	35	18	0	869
Płeć					
Mężczyźni	46	34	19	1	414
Kobiety	48	35	17	0	455
Wiek					
18-24 lat	55	35	9	1	127
25-34	53	27	19	1	164
35-44	47	34	18	0	141
45-54	39	40	22	0	164
55-64	44	35	21	1	131
65 lat i więcej	45	37	18	0	141
Miejsce zamieszkania					
Wieś	43	35	23	0	322
Miasto do 20 tys.	56	30	13	1	118
20-100 tys.	48	34	18	0	172
101-500 tys.	48	39	14	0	135
501 tys. i więcej mieszk.	48	36	15	1	121
Wykształcenie					
Podstawowe	40	34	25	0	230
Zasadnicze zawodowe	40	34	25	0	223
Średnie	53	37	10	0	293
Wyższe	57	31	11	1	123
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	56	34	11	0	62
Prac.umysł.niż.szczebła	56	28	15	1	106
Pracownicy fiz.- umysł.	42	45	12	1	75
Robotnicy wykwalifikowani	47	37	16	0	82
Robotnicy niewykwalifik.	46	33	21	0	36
Rolnicy	37	33	28	2	41
Pracujący na własny rach.	40	53	7	0	24
Bierni zawodowo					
Renciści	45	24	31	0	79
Emeryci	44	40	16	0	194
Uczniowie i studenci	73	23	4	0	65
Bezrobotni	28	37	35	0	57
Gospodynie domowe i inni	43	34	23	0	47
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	48	36	15	2	118
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	55	28	17	0	89
sekt. pryw. poza rolnict.	45	42	13	0	176
prywatnym gosp. rolnym	33	34	33	0	42
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	28	38	34	0	56
301-500	40	37	22	0	111
501-900	41	40	19	0	170
901-1200	54	35	12	0	118
Powyżej 1200 zł	59	33	7	1	91
Ocena własnych war. mater.					
Złe	24	29	46	0	195
Średnie	39	46	15	0	365
Dobre	72	25	4	0	309
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	37	42	21	0	44
Raz w tygodniu	48	38	15	0	423
1-2 razy w miesiącu	51	28	20	1	152
Kilka razy w roku	42	40	17	0	172
W ogóle nie uczestniczy	52	15	33	0	77
Poglądy polityczne					
Lewica	62	24	13	1	119
Centrum	49	37	14	0	253
Prawica	49	35	16	0	284
Trudno powiedzieć	35	37	28	1	212

Tabela 9. Czy na ogół jest Pan(i) zadowolony(a) **ze swoich dochodów i sytuacji finansowej**?
1 - Zadowolony(a); 2 - Średnio zadowolony(a); 3 - Niezadowolony(a)

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	24	31	44	1	851
Płeć					
Mężczyźni	28	27	44	1	412
Kobiety	21	35	43	1	438
Wiek					
18-24 lat	39	38	20	4	114
25-34	33	29	37	2	160
35-44	25	38	36	0	140
45-54	15	29	55	0	164
55-64	18	26	55	0	131
65 lat i więcej	19	28	53	0	141
Miejsce zamieszkania					
Wieś	21	30	47	2	318
Miasto do 20 tys.	24	34	42	0	114
20-100 tys.	26	27	46	0	169
101-500 tys.	23	32	44	1	131
501 tys. i więcej mieszk.	32	35	33	1	119
Wykształcenie					
Podstawowe	16	28	55	1	224
Zasadnicze zawodowe	19	29	53	0	217
Średnie	27	35	36	1	288
Wyższe	42	32	24	2	122
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	46	30	24	0	62
Prac. umysł. niż. szczebla	32	32	34	1	106
Pracownicy fiz.- umysł.	27	41	31	2	74
Robotnicy wykwalifikowani	28	44	27	0	82
Robotnicy niewykwalifik.	29	33	38	0	36
Rolnicy	19	36	45	0	41
Pracujący na własny rach.	38	41	21	0	24
Bierni zawodowo					
Renciści	6	17	77	0	79
Emeryci	18	30	52	0	194
Uczniowie i studenci	41	32	20	7	55
Bezrobotni	14	11	74	0	55
Gospodynie domowe i inni	10	31	58	2	42
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	29	37	34	1	118
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	46	30	23	0	89
sekt. pryw. poza rolnict.	29	42	28	1	176
prywatnym gosp. rolnym	16	34	50	0	42
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	11	23	65	0	56
301-500	13	31	56	0	106
501-900	19	30	51	0	170
901-1200	25	39	36	0	115
Powyżej 1200 zł	43	38	19	0	91
Ocena własnych war. mater.					
Złe	6	12	81	0	193
Średnie	13	39	47	1	357
Dobre	49	34	16	0	301
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	18	48	34	0	43
Raz w tygodniu	22	31	46	1	412
1-2 razy w miesiącu	33	25	40	2	151
Kilka razy w roku	21	37	41	1	167
W ogóle nie uczestniczy	29	21	50	0	77
Poglądy polityczne					
Lewica	33	32	35	0	117
Centrum	27	27	46	0	251
Prawica	26	32	42	0	277
Trudno powiedzieć	14	35	49	3	205

Tabela 10. Czy na ogół jest Pan(i) zadowolony(a) **ze swoich perspektyw życiowych?**
1 - Zadowolony(a); 2 - Średnio zadowolony(a); 3 - Niezadowolony(a)

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	38	33	18	11	869
Płeć					
Mężczyźni	44	31	17	8	414
Kobiety	34	35	18	13	455
Wiek					
18-24 lat	66	21	7	6	129
25-34	53	29	9	10	162
35-44	41	37	16	7	141
45-54	32	34	25	9	164
55-64	24	35	26	15	131
65 lat i więcej	16	41	22	21	141
Miejsce zamieszkania					
Wieś	32	32	21	14	324
Miasto do 20 tys.	38	37	18	8	118
20-100 tys.	45	34	15	7	171
101-500 tys.	36	37	14	13	135
501 tys. i więcej mieszk.	50	25	16	9	121
Wykształcenie					
Podstawowe	27	33	25	15	230
Zasadnicze zawodowe	31	38	20	11	223
Średnie	42	33	15	10	293
Wyższe	67	22	6	5	123
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	70	18	6	5	62
Prac. umysł. niż. szczebla	54	30	10	6	105
Pracownicy fiz.- umysł.	42	33	9	16	75
Robotnicy wykwalifikowani	47	33	10	10	82
Robotnicy niewykwalifik.	38	44	9	9	36
Rolnicy	26	48	25	2	41
Pracujący na własny rach.	53	13	18	16	24
Bierni zawodowo					
Renciści	20	29	36	14	79
Emeryci	19	40	24	17	194
Uczniowie i studenci	68	19	7	7	66
Bezrobotni	32	22	36	9	57
Gospodynie domowe i inni	23	52	12	13	47
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	52	28	14	6	117
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	57	26	6	11	89
sekt. pryw. poza rolnict.	50	31	7	11	176
prywatnym gosp. rolnym	25	52	20	3	42
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	22	47	25	6	56
301-500	31	37	23	10	111
501-900	31	38	20	11	170
901-1200	39	31	13	17	118
Powyżej 1200 zł	55	28	8	8	91
Ocena własnych war. mater.					
Złe	13	31	42	15	195
Średnie	33	41	15	11	365
Dobre	62	25	5	9	309
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	36	36	5	23	44
Raz w tygodniu	36	39	15	10	423
1-2 razy w miesiącu	51	19	18	13	152
Kilka razy w roku	35	33	22	10	172
W ogóle nie uczestniczy	38	25	28	9	77
Poglądy polityczne					
Lewica	49	32	14	5	119
Centrum	36	37	18	9	253
Prawica	44	31	15	10	284
Trudno powiedzieć	27	31	22	19	212